

GÜNLÜK HAYATTA ÇEVRE

Evimizdeki tehlikeler...

Çevre sorunları, insanlardan ve çeşitli insan faaliyetlerinden kaynaklanmaktadır. İnsanın çevre konusunda olumlu davranışlar kazanabilmesi için bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Biz çevre korumacılığını kendi yaşantımızdan başlatırsak bu yönde yapılacak çalışmalara da katkıda bulunmuş oluruz.

Şimdi, günlük yaşantımızda sık sık karşılaştığımız fakat vermiş olduğumuz zararın farkında olmadığımız bazı kimyasal maddeleri kısaca tanıyalım.

KADMIYUM:

İnsanlarda yüksek tansiyona, kalp hastalıklarına, akciğer kanserlerine ve kansızlığa sebep olur. Bulunduğu yerler; sanayi kuruluşlarının atıkları, çay, kahve ve sigara.

KURŞUN:

Meydana getirdiği olumsuzluklar; vücudun hassaslaşması, kuvvetten düşme, uykusuzluk, kabızlık, zihin bulanıklığı, böbrek hastalıkları ve felç. Bulunduğu ortamlar; başta egzoz gazı olmak üzere, çeşitli mutfak kapları, cilalı kap yüzeyleri, plastik ve benzeri eşyalar.

CİVA:

Bazı sanayi kuruluşlarının atık sularında bol miktarda bulunan civa metali, bu suların döküldükleri nehir, göl ve denizlerde bulunan canlılara, bu canlılardan da insanlara geçmektedir. Civa zehirli bir madde olup, sinir sistemine zarar verir.

NİTRAT:

Birçok ülkede et ve süt ürünlerinde koruyucu madde olarak kullanılmaktadır. Ayrıca çeşitli bitkilere verilen nitratlı gübreler, bitki-toprak-su üçlüsü yoluyla insanlara geçmektedir. Nitrat, bir takım reaksiyonlar sonucu insanlarda kansere sebep olmaktadır.

ALÜMİNYUM:

Ülkemizde çok sık kullanılan bu maddenin insan sağlığına olumsuz yönde etkisi öteden beri bilinmektedir. Alüminyum genellikle mutfak araç ve gereçlerinde bulunmakta ve insanlarda erken bunamaya sebep olmaktadır. Korunmanın yolu; bu kaplara ekşili ve asitli yiyecekler konulmamalı, şayet konulursa uzun süre bekletilmemelidir.

RADON:

Evlerimizde çeşitli radon kaynakları vardır. Bunlar; radonlu topraklardan yapılmış tuğlalar, su ve gaz borularıdır. Bu gaz, temellerden ve oda tabanlarından sızarak tehlike arzeder. Akciğer kanserine sebep olur. Bu gazdan korunmak için, evlerimizi ve odalarımızı sık sık havalandırmalıyız.

Bilinçli Çevrecilik Bilinçli Alışverişle Başlar

Çevrenin korunması, geliştirilmesi ve iyileştirilmesi konusunda gösterilen çabaların gayesi, insanların daha sağlıklı ve güvenli bir çevrede yaşamalarını sağlamaktır. Çevreye zarar veren de çevreyi koruyan ve geliştiren de insandır.

O halde hayat kalitemizi bozmadan alacağımız basit tedbirlerle çevremizi koruyabilir, çocuklarımıza daha yaşanabilir bir dünya bırakabiliriz.

Alabildiğine tüketen bir toplum, aslında geleceğini de tüketmektedir.

Çevre kirlenmesinin büyük boyutlara ulaşması, çöp dağlarının artık bizleri ve gelecek kuşakları yutmaya hazırlanması, doğal kaynaklarımızın hızla tükenmesi, bizleri alışverişten başlayarak tüketimin her aşamasında ve tüketim sonrası oluşan atıkların bertarafı ve yeniden kullanılması konusunda bilinçli hareket etmeye zorlamaktadır.

Bu tüketim alışkanlığımıza Doğanın ne kadar daha dayanabileceğini hiçbirimiz tahmin dahi edemiyoruz.

Çevre Bilinci ile Alışveriş Yapalım

- Bir kere kullanıp atacağımız naylon poşetler yerine, sürekli kullanabileceğimiz sepet, kağıt veya bez torbaları tercih edelim. Unutmayalım ki, plastik ambalajlar ve naylon poşetler doğada parçalanmadan yüzyıllarca kalabilmektedir.
- Plastik ya da pet ambalajlı yiyecekler yerine, cam ambalajlı yiyecekleri seçelim.
- Herhangi bir ürünü alırken geri dönüşümlü olmasına dikkat edelim.
- "Kullan-at" piller yerine, yeniden doldurulabilen pilleri kullanalım.
- Sprey deodorantlar yerine, "Ozon dostu" deodorantlar kullanmaya özen gösterelim.
- Alışveriş yaparken, harcamanın ne kadarını ürünün kendisine, ne kadarını ambalajına verdiğinizi hiç düşündünüz mü?
- Fosfat içeren deterjanlar, içme suyu kaynaklarına karışarak suyu kullanılamaz hale getirmektedir. Fosfatlı deterjanlar yerine, doğal temizleyicileri tercih edelim.
- Bulaşık makinelerinde kullanılan kimyasal parlaticılar yerine, doğal madde olan sirkeyi hiç denediniz mi?

-
- Bir kez kullanıp atılan kağıt peçete ve havlular için binlerce ağaç kesilmektedir. Bez peçete ve havlu kullanarak ormanları korumuş oluruz.
  - Sebze ve meyve alırken hormonlu olanları almamaya özen gösteriniz.
  - Unutmayınız ki; yumrulu ve normal boyutlardan çok iri sebze ve meyveler, yetiştirilirken kullanılan yüksek miktarlardaki hormon sebebiyle, kanser yapıcı maddeler içerirler.
  - Hazır yoğurt almak yerine, yoğurdu evimizde yaparak, hem aile bütçesine katkıda bulunmuş, hem de plastik kutuların çöplerde birikmesini önlemiş oluruz.
  - Gelecek kuşakların çöp dağları altında ezilmesini istemiyorsak, bilinçli tüketim yapıp, az çöp çıkarmak zorundayız.
  - Ekmek israfına son verelim. Unutmayalım ki; bugün dünyamızda yaklaşık 38 milyon insan açlık tehlikesiyle karşı karşıyadır. Ülkemizde günlük üretilen ekmeğin yaklaşık %10'u çöpe gitmektedir.
  - Her türlü yiyecek ve içecekten ihtiyacımız kadar tüketmeli, israf etmemeliyiz.
  - Bilinçli bir tüketici olarak musluğumuzu her açışımızda, ocağımızı her yakışımızda, gereksiz yere yanan bir ampulü söndürdüğümüzde veya bir dilim ekmeğin çöpe gitmesini önlediğimizde; hem ülke ekonomisine, hem de çevrenin korunmasına büyük katkı sağlayacağımızı aklımızdan çıkarmayalım.

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

Yurdumuzda doğal olarak bulunan 10.000 bitki türünden, 3500'ünün yalnızca ülkemizde yetişen endemik türlerimiz olduğunu,

Ülkemizde doğal olarak 161 memeli, 460 kuş, 141 sürüngen, 716 balık türünün yaşadığını ve 15 memeli, 46 kuş, 18 sürüngen, 50 balık türünün yok olma tehlikesi ile karşı karşıya olduğunu,

Ülkemizde yaşayan hayvan türü sayısının tüm Avrupa kıtasında yaşayan hayvan türlerinin 1.5 katı olduğunu,

Dünyanın büyük kuş göç yollarından ikisinin Anadolu'dan geçtiğini,

Sulak alanların, biyolojik çeşitlilik açısından dünyanın en verimli bölgeleri olduğunu ve ülkemizde uluslararası öneme sahip 135 adet sulak alan bulunduğunu,

Ülkemiz topraklarının üçte ikisinin su veya rüzgar erozyonunun etkisi altında olduğunu, her yıl 1 cm. kalınlığında ve Kıbrıs Adası büyüklüğünde toprağımızın erozyonla yok olduğunu,

Bir ton kullanılmış beyaz kağıt geri kazanıldığında 16 adet çam ağacının, bir ton kullanılmış gazete kağıdı geri kazanıldığında ise 8 adet çam ağacının kesilmesinin önlenmiş olacağını,

Kesilmekten kurtarılan her bir ton çam için yaklaşık 100 litre petrolün tasarruf edilmiş olacağını,

Otomobilinizi hortumla yıkadığınızda yaklaşık 550 litre su harcadığını,

Ülkemizde yaklaşık yılda 1 milyon ton kağıtla gereksiz yazışma yapıldığını,

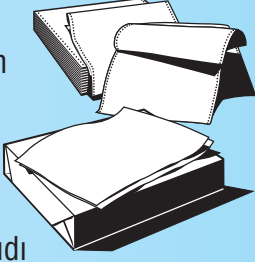
Dünyada her gün sağlıksız sulardan 25.000 kişinin öldüğünü,

İnsanların birbirlerine gönderdiği mektupların %44'nün okunmadığını,

**Dikkat edeceğimiz küçük ayrıntılarla
dünyamızı daha yaşanabilir hale getirebiliriz**

Bir büro elemanının yılda 81 kilo yüksek vasıflı kağıdı çöpe attığını,

3,7 litre benzinin yaklaşık 3 milyon litre içme suyunu kirletebileceğini,

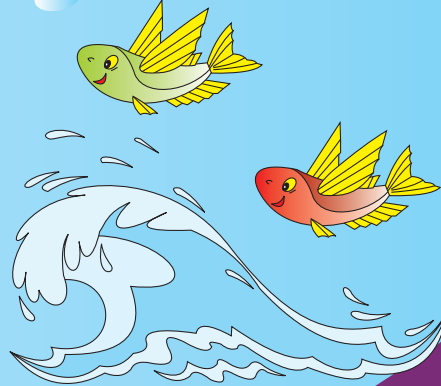
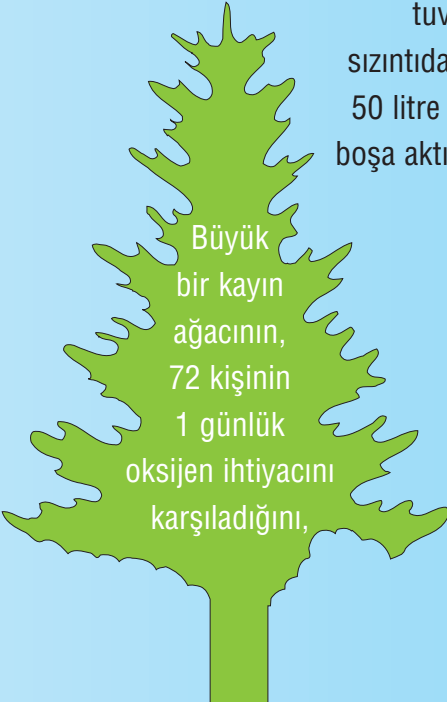

Bir cam şişenin doğada 4000 yıl, plastiğin 1000 yıl, çikletin 5 yıl, kola kutusunun 10-100 yıl, sigara filtresinin 2 yıl süreyle yok olmadığını,

Dünyadaki mevcut suların ancak %2,5'nin tatlı su olduğunu, bunun da ancak onda birinin içilebilir ve kullanılabilir özellikte olduğunu,

Saniyede bir kere damlayan çeşmeden günde 17 litre, tuvalettaki bir sızıntıdan günde 50 litre suyun boşa aktığını,

Büyük bir kayın ağacının, 72 kişinin 1 günlük oksijen ihtiyacını karşıladığını,

Dünya nüfusuna her gün 250 bin,
her yıl 93 milyon kişinin katıldığını,

Dünya yüzeyinin % 6'sının çölleşmiş,
% 29'unun da çölleşme yolunda olduğunu,

**Bu çevre sorunlarının oluşmasında ve çözümünde insanın
doğrudan etkili olduğunu, biliyor musunuz?**

**Her taşında bir sır gizli olan tabiat, bir avuç toprakta
sayısız canlıyı barındırmaktadır.**

**Ne yazık ki, insanoğlu farkına varmadan elindeki kaynakların
yok olup gitmesine seyirci kalmaktadır.**

**Henüz vakit varken, çevre adına atılacak her adım,
geleceğimizin garantisi olacaktır.**

Unutmayalım!

BAŞKA DÜNYA YOK

SULAK ALANLAR

Sulak Alanlar: Alçak gelgitte derinliği altı metreyi aşmayan deniz suyu alanlarını da kapsam üzere, doğal ya da suni, sürekli ya da geçici, durgun ya da akar, tatlı, acı ya da tuzlu bütün sular ile bataklık, sazlık, ıslak çayır ve turbalıkları, kapsamaktadır.

Sulak Alanların Önemi:

Sulak Alanlar, tropik ormanlardan sonra biyolojik çeşitliliğin en yüksek olduğu ekosistemlerdir. Pek çok tür ve çeşitteki canlılar için uygun beslenme, üreme ve barınma ortamı olan sulak alanlar, sadece buldukları ülkenin değil, bütün dünyanın doğal zenginlik müzeleri olarak bilinmektedir. Çevresinde yaşayan halkın yaşamında önemli yer tutan, bölge ve ülke ekonomisine katkılar sağlayan sulak alanlar; doğal denge nin ve biyolojik çeşitliliğin korunması yönünden de diğer ekosistemler içinde önemli ve farklı bir statüye sahiptirler. Sulak alanların sağladığı faydalar şöyle özetlenebilir:

- 1- Başta su kuşları olmak üzere çok zengin ve karakteristik bitki ve hayvan topluluklarına yaşama ortamı sağlamaktadır.
- 2- Yeraltı suyu beslenmesi ve deşarji, taşkın kontrolü, taban suyunun dengelenmesi ve tuzlu su girişinin önlenmesindeki rolü ile buldukları bölgenin su rejiminin dengelenmesine katkı sağlarlar.
- 3- Buldukları çevrenin nem oranını yükselterek başta yağış ve sıcaklık olmak üzere iklim elemanları üzerine olumlu etki yaparlar.
- 4- Tortu ve zehirli maddeleri alıkoyarak ve besin maddelerini kullanarak suyu temizlerler. Özellikle suların yoğun olduğu sulak alanlar, atık sulardaki organik ve inorganik maddelerin arıtılmasında önemli rol oynarlar.
- 5- Tropikal ormanlarla birlikte yeryüzünün en fazla biyolojik üretim yapan ekosistemleridir.

6- Sulak alanlar, yüzbinlerce yıllık doğal süreçler sonucu oluşmuş ve ortama karakterize olmuş zengin bitki ve hayvan türleri ile yoğun organizma koleksiyonuna sahip yeryüzünün en önemli genetik rezervuarlarıdır.

7- Sulak alanlar başta balıkçılık olmak üzere; hayvancılık, saz kesimi ve rekreasyonel faaliyetlere sağladığı imkanlar sebebiyle yüksek bir ekonomik değere sahip olup, bölge ve ülke ekonomisine katkı sağlarlar.

8- Özellikle büyük göl ve nehirlerde su yolu taşımacılığına imkan sağlarlar ve nehir boylarındaki sulak alanlar, sediman ve erozyon denetimi yaparlar.

Türkiye sulak alanlar bakımından Avrupa ve Ortadoğu'nun en zengin ülkesi olup; Ülkemizde toplam alanı 2 milyon hektarı aşan 500 civarında sulak alan bulunmaktadır. Uluslararası kriterler dikkate alınarak Bakanlığımızca yapılan değerlendirmeler neticesinde, bu alanların 135 tanesinin uluslararası öneme sahip olduğu tespit edilmiştir.

Ülkemizdeki sulak alanların uluslararası düzeyde önem taşımasının asıl sebebi; Batı Paleartik Bölgedeki kuş göç yollarından en önemlilerinden ikisinin Türkiye üzerinden geçmesidir. Doğu Karadeniz Bölgesinden Türkiye'ye giren Çoruh Vadisi göç rotası ile 200.000'den fazla yırtıcı kuş, Çoruh nehri üzerinden uçarak Doğu Anadolu Bölgesindeki sulak alanlara yayılırlar. Türkiye üzerindeki bu göç, Batı Paleartik Bölgedeki en büyük yırtıcı göçüdür.

Karadeniz'in batısında Trakya üzerinden ülkemize girerek boğaz üzerinden Anadolu'ya geçen Boğaziçi göç rotası, 200- 700'lük gruplar halinde 250.000'in üzerinde leyleğin gösterişli geçişlerine sahne olmaktadır. Bu nedenle kuşların göçleri sırasındaki bu uzun yolculuklarını güven içerisinde yapabilmeleri için, Türkiyedeki sulak alanların varlığı, herhangi bir ülkedekinden daha fazla önem taşımaktadır.

Sulak Alanları Tehdit Eden Problemler

1- Tarım veya yerleşim amaçlı kurutmalar;

Ülkemizde bu güne kadar kurutulan sulak alanların toplamı 200.000 hektarı geçmiştir. Bu kapsamda kurutulan alanlar

içerisinde dünyanın en önemli sulak alanlarından biri olan Amik Gölü, yine kuşlar açısından büyük önem taşıyan Emen, Gavur, Suğla, Kestel, Avlan, Manay, Söğüt, Simav, Efteni gibi önemli göllerimiz bulunmaktadır. Kurutma faaliyetleri sonunda elde edilen arazilerin ancak %35'i tarıma elverişli hale gelmiştir.

- 2- Evsel, endüstriyel ve tarımsal kaynaklı kirlenmeler; Manyas Gölü, Uluabat Gölü, Eber ve Akşehir Gölleri, Ereğli Sazlıkları, Tuz Gölü ve Meriç Deltası başta olmak üzere ülkemizdeki birçok sulak alan kirlilik tehdidinin etkisi altında kalmaktadır.
- 3- İçme, kullanma ve sulama suyu temini amacıyla aşırı miktarda su alınması, sulak alanı besleyen suların barajlarda tutulması veya yönlerinin değiştirilmesi; Sultan Sazlığı, Seyfe, Manyas, Uluabat ve Beyşehir gölleri başta olmak üzere ülkemizdeki sulak alanların tamamına yakınının doğal su rejimi, yapılan müdahaleler sonucu bozulmuştur.

- 4- Turizm ve ikinci konut yapılaşmalar; Kızılırmak ve Göksu Deltaları ile Hazar Gölü başta olmak üzere birçok sulak alan yapılaşma tehdidi ile karşı karşıya bulunmaktadır.
- 5- Kontrolsüz saz kesimi ile sazlıkların yakılması ve tahribinin yanı sıra aşırı ve yanlış su kuşu ve su ürünleri avcılığı,
- 6- Yabancı türlerin göllere aşılması.

Çözümler

- 1- Sulak alanlara ve sulak alanları besleyen su kaynaklarına hiçbir şekilde artırılmamış sular verilmemelidir.
- 2- Sulak alanlar çevresindeki tarım alanlarında aşırı gübreleme ve pestisit kullanımı kontrol altına alınmalıdır.
- 3- Sulak alanları olumsuz etkileyecek ölçülerde su alınmamalı, alanı besleyen yüzey suları kısıtlanmamalı, yönleri değiştirilmemeli ve yeraltı suları çekilmemelidir.

- 5- Özellikle deniz kıyılarında bulunan lagünler ve iç göller çevresindeki turistik ve endüstriyel yapılaşmalar denetlenmeli ve gerekli tedbirler alınmalıdır.
- 6- Yasa dışı su kuşu avcılığı kontrol altına alınmalı, aşırı ve düzensiz balık avlanmaları önlenmeli ve sulak alanların balıklandırılması gayesiyle bilinçsiz bir şekilde yapılan tür ilaveleri kontrol edilmelidir.
- 7- Sulak alanların korunması ve yönetimleri konusunda ilgili kurumlar arasında etkili bir koordinasyon sağlanmalıdır.

Ramsar Sözleşmesi

Kısaca Ramsar olarak bilinen "Özellikle Su Kuşları Yaşama Ortamı Olarak Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanların Korunması" Sözleşmesi, 1971 yılında İran'ın Ramsar kentinde imzaya açılmıştır. Ülkemiz 17 Mayıs 1994 tarihinden itibaren sözleşmeye resmen taraf olmuştur.

Ramsar Sözleşmesi çerçevesinde, Ülkemizde başta uluslararası öneme sahip alanlar olmak üzere sulak alanlarımızda Yönetim Planları yapılmaya ve uygulanmaya başlanmıştır.

Bugüne kadar Sözleşme Listesine uluslararası öneme sahip sulak alanlarımızdan; Sultan Sazlığı, Manyas (Kuş) Gölü, Seyfe Gölü, Göksu Deltası, Burdur Gölü, Uluabat Gölü, Akyatan Lagünü, Gediz Deltası, Kızılırmak Deltası, Yumurtalık Lagünü, Meke Maarı ve Kızören Obuğu dahil edilmiştir.

Türkiye, bu sözleşme ile; başta listeye dahil ettirdiği 12 sulak alan olmak üzere, sınırları dahilindeki tüm sulak alanları korumayı, geliştirmeyi ve akılcı kullanmayı taahhüt etmiştir.

Sulak Alanların Yönetimi

Ülkemizde doğal alanların korunması maksadıyla geliştirilmiş pek çok koruma statüsü bulunmaktadır. Sulak alanlarımızın birçoğu bu koruma statülerine, hatta bazıları birkaç koruma statüsüne birden sahiptirler. Ancak bu durum koruma kullanma dengesini oluşturmaya yetmemektedir. Son derece hassas, bu derece önemli olan sulak alan ekosistemlerini korumak ve geliştirmek ancak hepimizin gerekli gayret ve duyarlılığı göstermesi ile mümkün olacaktır.

ORMANLARIMIZ

ORMAN VARLIĞI

Ormanlarımız genellikle deniz kıyısında veya kıyıya yakın yerlerde yayılış göstermektedir. Türkiye'nin ormanlık alanı 21.188.747 Hektar olup, genel ülke alanına oranı yaklaşık %27.2'dir.

Ormanların Durumu

Orman Alanı	Koru	Baltalık	Toplam
Verimli	8.940	1.681	10.621
Verimsiz	6.499	4.068	10.567
Toplam	15.439	5.749	21.188

Dikili Servet ve Yıllık Cari Artım

Niteliği	Koru	Baltalık	Toplam
Servet	1.168.028	92.706	1.260.734
Artım	30.407	4.692	35.099

Asli Ağaç Türlerimiz

Ormanlarımızın % 52.8'i geniş yapraklı, % 47.2'si ise iğne yapraklı ağaçlardan oluşmaktadır. Başlıca ibreli türler; Kızılcım, Karaçım, Sarıçım, bazı Gökmar türleri, Doğu Ladini, Ardiç türleri ve Toros Sediri, yapraklı türler ise; Meşe, Kayın, Gürgen, Kestane, İhlamur, Dişbudak, Kızılağaç ve Kavak'tır.

ORMANLARIMIZ

ORMAN YANGIN İHBARI

177
ÜCRETSİZ

ORMANLARIN FAYDALARI

Ormanların faydalarını ana başlıklar halinde Őu Şekilde sıralayabiliriz:

- Ormanlar yaŐantımızın her safhasında ihtiyaç duyduğumuz yapacak ve yakacak ham madde kaynağıdır.
- Tali ürünler olarak; ıhlamur, kekik, adaçayı, sumak, kuŐburnu, çamfıŐı, kestane, keçiboynuzu, doğal mantar, salep ve defne gibi Őifalı bitkiler, baharatlar, meyveler, çeşitli bitkisel yağlar, su ürünleri, ilaç ve kozmetik sanayinde kullanılan çeşitli bitki, kök, yaprak, çiçekler ve tohumlar hepsi ormanlarımızdan temin edilmektedir.
- Ormanlar başta içme suyu olmak üzere, tarım ve endüstrinin ihtiyaç duyduğu suyu sağlar. Orman örtüsü ve toprağı, yağışlarla gelen suların düzenli olarak tutulmasını ve yer altı sularına aktarılmasını sağlar.
- Ormanlar rüzgarın hızını azaltmak, yağışların ve akarsuların toprakları koparma ve sürükleme gücünü zayıflatmak suretiyle, toprağı erozyona karşı en iyi biçimde koruyarak, yıkanıp taşınmasını önler.
- Ormanlar yaban hayatı ve av hayvanlarını korur. Nesli tükenmekte olan hayvanların üretimi ve korunması ile milyonlarca canlı için bir barınak görevi görürler.
- Ormanlar aynı zamanda gezme ve dinlenme alanlarıdır.
- İnsanların beden ve ruh sağlığı üzerinde birçok olumlu etkileri bulunmaktadır.
- Ormanlar, orman içinde ve dıŐında yaşayan insanlara çeşitli iÇ alanları sağlar.

ORMAN YANGINLARI İLE MÜCADELEDE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Orman yangınlarının önlenmesi ve söndürülmesi görevi yasalarla Orman Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir. Orman Genel Müdürlüğü bu maksatla etkin bir organizasyon oluşturmuştur.

Ülke genelinde bütün ormanlık alanların gözetlenmesi için 775 adet gözetleme kulesi tesis edilmiştir. Her yıl özellikle yangın mevsimi boyunca bu kulelerde görevli personel vasıtasıyla ormanlar 24 saat gözetim altında tutulmaktadır.

Ayrıca halk tarafından görülen yangınların bildirilmesi için, ücretsiz ALO 177 telefonu her gün 24 saat hizmet vermektedir.

**Orman yangınlarına
feda edilen her ağaç
kaybolan geleceğimizdir.**

ORMAN YANGINLARI

Türkiye, yüksek sıcaklık ve düşük nemle karakterize edilen Akdeniz iklim kuşağında yer almaktadır. Bu sebeple orman varlığının büyük bir bölümü yangın riski altındadır. Özellikle Akdeniz ve Ege sahil bandında yayılış gösteren 12 milyon Hektar orman alanı yangına en hassas alanlardır. Yangınların büyük çoğunluğu Haziran-Ekim döneminde meydana geldiği için bu dönem yangın sezonu olarak tanımlanmaktadır.

Meydana gelen orman yangınlarının ortalama olarak %96'sına insanlar, %4'üne ise yıldırım ve diğer doğal olaylar sebep olmaktadır. Son 10 yıllık ortalamaya göre yangınların %47'si ihmal ve dikkatsizlik, %13'ü kasit, %6'sı yıldırım ve %34'ü ise bilinmeyen nedenlerden dolayı meydana gelmiştir.

Orman yangınlarını önlemek için alınan tedbirler ve etkin mücadele sayesinde, son on yılda yanan alan miktarında çok önemli azalmalar görülmüştür.

Yanan sahalarnın, gençleştirilmesi ve ağaçlandırılması işlemleri, yılı içerisinde bitirilmekte ve çalışmalar kesintisiz olarak sürdürülmektedir.

**Orman yangınlarına
sebepl olan en büyük faktör
insandır.**

DOSTLARIMIZI KORUYALIM

Bütün canlılar, varlığını sağlıklı olarak sürdürme hakkına sahiptir.

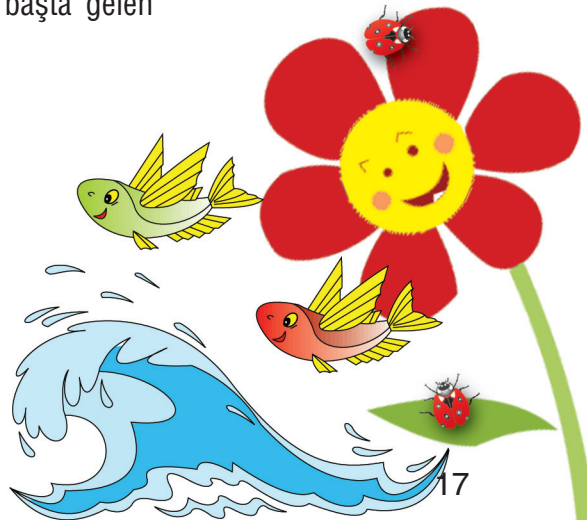
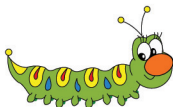
Çevremizi olumlu ve doğru bir şekilde korumak zorundayız. Çünkü dünya, tüm canlı ve cansız varlıkların ortak hayat alanıdır.

Hayvan hakları denildiğinde, konunun yalnızca evcil ve başıboş hayvanlarla sınırlı olmadığını bilmemiz gerekir. Hayvan hakları; av hayvanlarından, evcil ve yaban hayvanlarına, deney hayvanlarından, besi hayvanlarına kadar geniş bir yelpaze içinde, yeryüzündeki tüm hayvanlara nesillerini devam ettirme ve yaşama hakkı verir.

Hayvanlar da hisseder ve acı çekerler. Bu canlıların haklarını korumak en başta gelen görevlerimizdendir.

DOSTLARIMIZI
KORUYALIM

İnsanoğlu, hayvanların acı çekmelerini önlemeli, onların tür özelliklerine uygun hayat Őartlarını sağlamalıdır.

İnsanoğlu, hayvanları korumalı, beslemeli ve nesillerini devam ettirecek tedbirleri almalı, hayvanlara zarar vermemelidir.

Hayvan haklarını savunmanın amacı, insan ve hayvanların eŐit olmalarını sağlamak değil; hayvanların temel hak ve özgürlüklerini temin etmek, acı ve iŐkence çekmelerini ve özellikle yavrulama zamanı öldürülmelerini engellemektir.

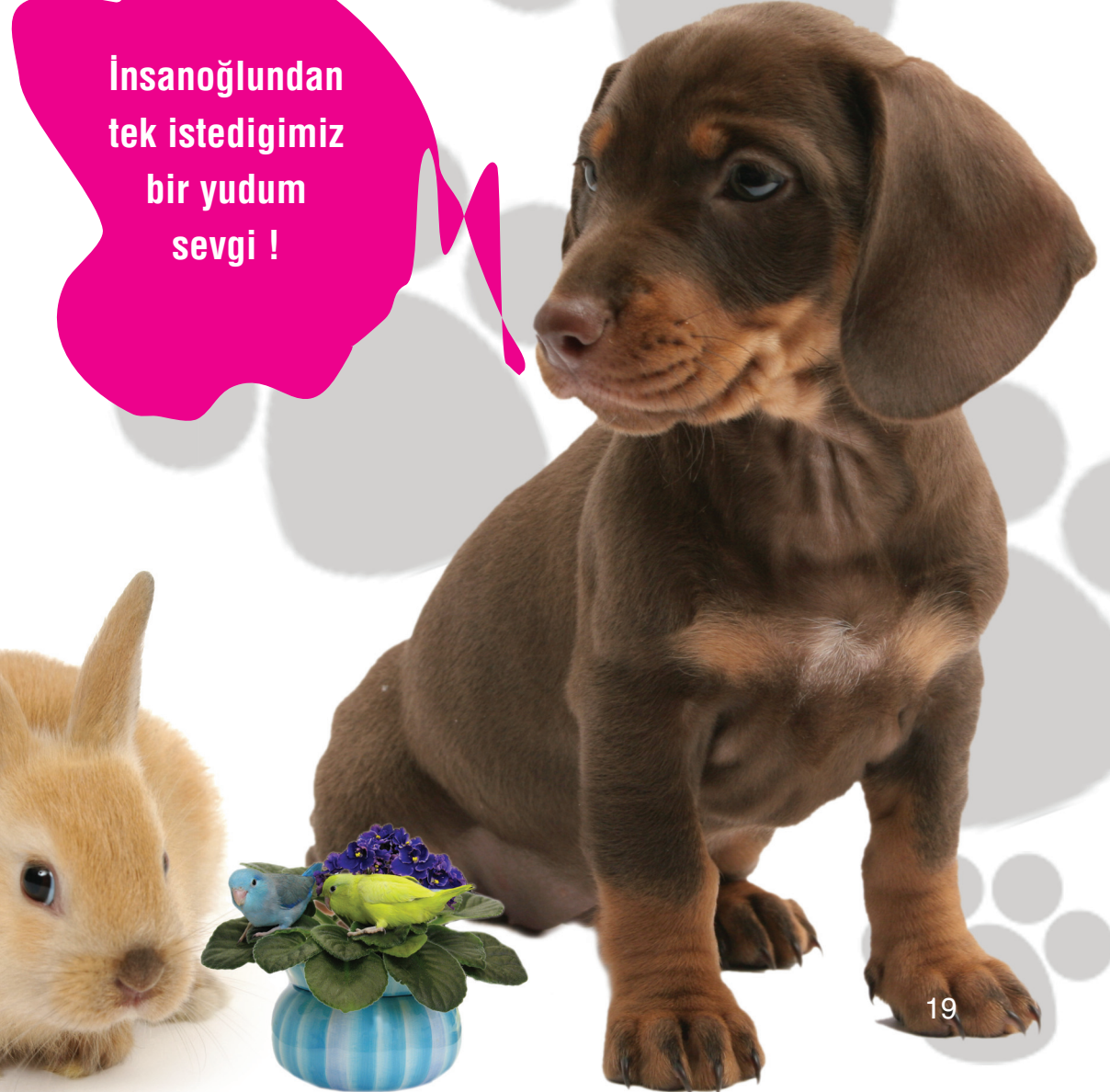
Ülkemizin biyolojik zenginliklerinin değerini iyi kavramak, bu zenginliklere sahip çıkmak ve bunları uzun süre korumak, ekonomik kalkınma açısından da çok önemlidir.

Hayvanların rahat yaşamalarını ve hayvanlara iyi ve uygun muamele edilmesini temin etmek; hayvanların acı, ıstırap ve eziyet çekmelerini engellemek ve her türlü mağduriyetlerinin önlenmesini sağlamak için çıkarılan 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu, 01 Temmuz 2004 tarih ve 25509 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Nesli tehlikede olan türlerin ticaretinin tüm dünyada kontrol altına alınabilmesi, bu türlerin devamlılığı açısından gereklidir. Bu çerçevede, nesli tehlikede olan yabancı hayvan ve bitki türlerinin uluslararası ticaretine ilişkin sözleşmeye taraf olunmuştur.

**İnsanoğlundan
tek istediğimiz
bir yudum
sevgi !**

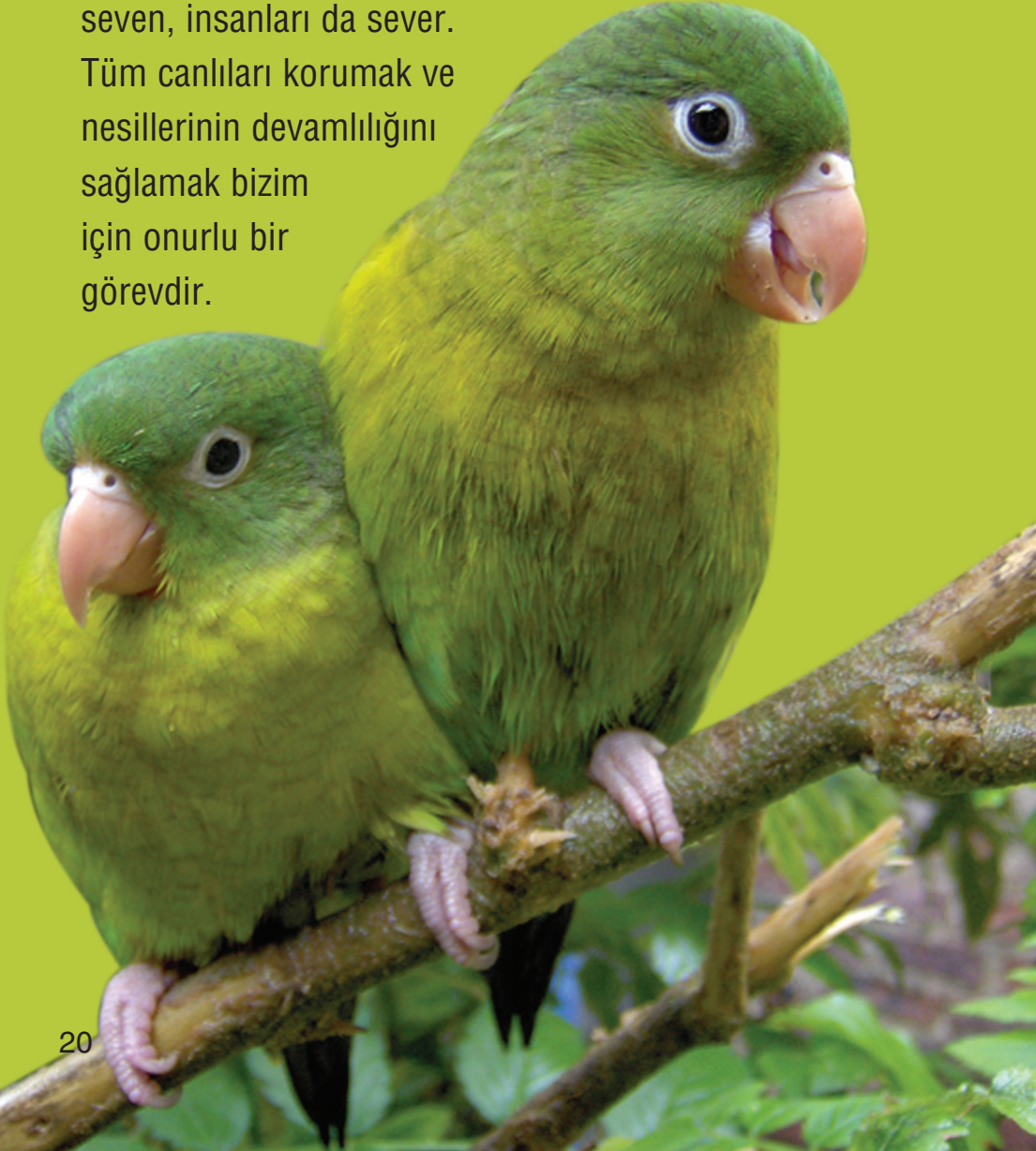

Her bitki ve hayvan türü, doğal dengenin ayrılmaz bir parçasını teşkil etmekte ve bu dengenin oluşumuna katkıda bulunmaktadır.

Hayvanları sevmek ve onlara karşı merhamet duygusu beslemek vicdani sorumluluğun doğal sonucudur. Bu sonuçta toplumun gerçek uygarlık seviyesini görmekteyiz.

Hayvanları sevelim ve koruyalım,
onlar da bizler gibi yaşama hakkına sahiptir.

Unutmayalım ki hayvanları seven, insanları da sever.
Tüm canlıları korumak ve nesillerinin devamlılığını sağlamak bizim için onurlu bir görevdir.

DENİZ KAPLUMBAĞALARI

Yaklaşık 95 milyon yıldır dünyamızda yaşayan deniz kaplumbağalarının sekiz türünden beşi, Akdeniz sahillerini yuvalama kumsalı olarak kullanmaktadır. Ülkemiz sahillerini ise bu türlerden sadece *Caretta caretta* (İribaş kaplumbağa-Loggerhead turtle) ve *Chelonia mydas* (Yeşil kaplumbağa-Green turtle) yuvalama alanı olarak kullanmaktadır. Bunlardan *Caretta caretta* nesli tehdit altında, *Chelonia mydas* ise nesli tehlike altında olan türler arasında gösterilmektedir.

Ortalama 70-180 kg ağırlıkta ve 90-100 cm boyunda olan deniz kaplumbağalarının çiftleşme mevsimi, hava şartlarına bağlı olarak nisan ayı ortalarından mayıs ayı sonlarına kadar sürmektedir. Yumurtlama ise, mayıs ayı başlarından ağustos ayı ortalarına kadar devam etmekte olup, dişi deniz kaplumbağaları bir yumurtlama mevsiminde 2 veya 3 kere (her defada 100 adet) yumurtlayabilmektedir. Kumun altındaki yuvanın içinde gelişen ve iki ay sonra çatlamaya hazır hale gelen yumurtalardan çıkan yavrular, deniz yönünü denizin pırlıltısından hissederek yol alırlar. Herhangi bir ışık kaynağı olması durumunda, yavrular ışık yönünde hareket edeceklerinden dolayı denize ulaşamadıkları için yaşama şanslarını yitireceklerdir.

Yavrulardan çok azı denize ulaşabilmekte ve bunların da çoğu balıklara (yunus ve etçil balıklar) yem olmaktadır. Hayatlarının büyük bölümünü denizde geçiren deniz kaplumbağaları, nesillerini devam ettirebilmek için üreme kumsallarına son derece bağımlı olan canlılardır. Bu canlılar, yumurtlamak ve yavrularını popülasyona başarılı bir şekilde katmak için uygun kumsallara ihtiyaç duymaktadırlar. Bu tip kumsalların plansız turizm, tarım, sanayi gibi faaliyetlerle işgal edilmesi ve Türkiye, Yunanistan, Kıbrıs gibi bir kaç ülkede deniz kaplumbağaları üreme alanlarının sınırlı kalması sebebiyle, deniz kaplumbağaları yok olma tehlikesi ile karşı karşıyadır.

**Deniz Kaplumbağaları,
üreme kumsallarının insanlar tarafından
tahrip edilmesiyle hızla yok oluyorlar.**

GERÇEKLEŐTİRİLEN ÇALIŞMALAR

Taraf olduğumuz Uluslararası Sözlüşmelerle (Bern-Barselona) korunma altına alınan deniz kaplumbağaları (*Caretta caretta* ve *Chelonia mydas*) popülasyonlarının devamlılığının sağlanması gayesiyle, 1988 yılında yapılan çalışmalar ile Akdeniz kıyılarındaki 20 kumsal önemli yuvalama alanı olarak tespit edilmiştir. Bunlar: MUĞLA; Dalyan, Ekincik, Dalaman, Fethiye - Çalıő, ANTALYA; Patara, Kale, Kumluca, Belek, Kızılot, Tekirova, Gazipaőa, Demirtaő, İÇEL; Anamur, Kazanlı, Gökso Deltası, ADANA; Akyatan, HATAY; Samandağ kumsallarıdır. Bakanlığımız koordinasyonunda oluőturulan "Deniz Kaplumbağaları Ulusal Komisyonu", "Deniz Kaplumbağaları Bilim Komisyonu" ve "Deniz Kaplumbağaları Yerel Komisyonları" çalıőmalarını sürdürmektedir.

Ayrıca bu alanların Çevre Düzeni Planlarına iőlenme çalışmaları devam etmekte olup, bir kısmı da özelliklerine göre SİT, Özel Çevre Koruma Alanı ve Tabiatı Koruma Alanı olarak ilan edilmiştir.

ALINABİLECEK TEDBİRLER;

- Deniz kaplumbağaları için belirlenmiş koruma kuralları uygulanmalıdır.
- Su kirlenmesi minimize edilmelidir.
- Kumsallardan kum alımı yapılmamalı ve topoğrafyası bozulmamalıdır. Kumul bitkileri doğal haline bırakılmalıdır. Kumsal üzerinde kullanılan şezlong, şemsiye, yürüyüş yolları vb. kumul topoğrafyasını bozmamalıdır.
- Kumsal ve deniz kumları inşaat için kullanılmamalıdır. Üreme sezonunda inşaat yapılmamalıdır.
- Yapılarda kat sayısı 3'ü aşmamalıdır. Yerleşim ve tesislerde balkon ışıkları perdelenmelidir.

**Deniz Kaplumbağaları;
İnsan ile çevresinin, binlerce yıldır
bozulmadan gelen barışık ilişkilerinin
bir simgesidir.**

AKDENİZ FOKU (*Monachus monachus*)

Milyonlarca yıldır var olan Akdeniz Fokları, bugün yok olmak üzeredir. Akdeniz Foku bütün dünyada nesli tehlike altında bulunan türler içinde ilk sırada yer almaktadır. IUCN (Dünya Koruma Birliği) tarafından koruma altına alınan 12 canlı türünden biri olup; bilim adamlarına göre dünyadaki sayılarının 600 civarında olduğu, Türkiye sularında ise 100 civarında bireyin yaşadığı tahmin edilmektedir. Bu nedenle, bu Dünya mirasını korumak hepimizin görevidir.

Akdeniz Fokunu yaşatmak için yapılacak çalışmalar aynı zamanda; balıkçılık, turizm, kıyılarımız ve denizlerimizi bir bütün olarak koruyacaktır.

Temiz bir çevrenin göstergesi olan Akdeniz Foku; üzerinde yapılaşma olmayan, insanların kolay ulaşamadığı veya insan etkilerinden uzak kalmış mağara ve kovuklara sahip, sessiz ve ıssız kayalık sahilleri tercih eder. Bu sebeple Türkiye, Akdeniz Fokları için eşsiz bir coğrafyaya sahiptir.

Ülkemizde özellikle; Ege'de Foça ve Karaburun Yarımadası, Bodrum Yarımadası ve Anamur-Taşucu'nda yaşamaktadır. Birçok Akdeniz ülkesinde yok olan bu türün Ülkemiz sularında hala bulunması da eşsiz coğrafyanın onlara sunduğu ortam nedeniyledir.

Akdeniz Foku İle ilgili Ülkemizin taraf olduğu sözleşmeler;

- (BARSELONA) Akdeniz'in Kirlenmesine Karşı Korunması Sözleşmesi ve eki Cenova Deklerasyonu,
- (BERN) Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Yaşama Ortamlarını Koruma Sözleşmesi,
- (CITES) Nesli Tehlikede Olan Yabani Bitki ve Hayvan Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme

**Beton yığınlarımızla, atık sularımızla,
çöplerimizle ve dinamitle onların
evlerini tahrip etmeyelim.**

Ülke bazında ise;

- 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu,
- 3167 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu ile de ulusal düzeyde Akdeniz Foku Koruma altına alınmıştır.

Akdeniz Foku'nun boyları 2-3 metre arasında değişmektedir. Ağırlıkları ise 400 kilograma kadar ulaşabilmektedir. Tüm ömürleri tam olarak bilinmemekle beraber 40 yaşını aşan bireylere rastlanmıştır.

Fokların besinlerini; balıklar ve kafadan bacaklılar ile özellikle de ahtapot oluşturur.

**Onları korumak için
yapılacak daha çok şeyimiz var.
Mavisi ve sakin koyuları ile
onların evlerini koruyalım.**

**Unutmayalım ki;
Akdeniz Fokunu korumak, Akdenizi korumaktır.**

Akdeniz fokları çeşitli sebeplerle yok olmak üzeredir.

- Yaşama alanlarının (kıyıların) inşaat ve yol yapımları sonucu yok edilmesi veya bozulması,
- Aşırı ve yasa dışı balıkçılık sonucunda balık stoklarının azalması,
- Fokların kasti olarak öldürülmeleri,
- Mağaralarına turistik dalış faaliyetleri sonucu fokların rahatsız edilmeleri,
- Deniz kirliliği, (Tanker kazaları, sanayi ve evsel atıklar) fokların yok oluş sebeplerindedir.

Akdeniz Foklarının etkin bir şekilde korunması için, Bakanlığımızca Ulusal Fok Komitesi toplantıları düzenlenmekte ve koruma çalışmaları devam etmektedir.

**Onları yerlerinden ederek kiracı
konumuna düşürmeyelim.**

NESLİ TEHLİKE ALTINDA BULUNAN TÜRLER

Nesli Tehlike Altında Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme (CİTES)

Bütün canlılar, öncelikle nesillerinin devamı için yaşmalıdır.

Her yıl milyonlarca dolar tutan uluslararası yaban hayatı ticareti, pek çok hayvan ve bitki türünün yok olmasının ya da sayısındaki azalmanın başlıca sebeplerinden biridir. Yaban hayatı üzerindeki aşırı sömürünün endişe verici boyutlara ulaşması sonucunda, 1973'te yaban hayatını bu istismarlardan ve Uluslararası ticaretin tehlikelerinden korumak için bir anlaşma yapıldı. Kısaca, CİTES olarak bilinen "Nesli Tehlike Altında Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme", Ülkemizde 20 Haziran 1996 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak, 22 Aralık 1996 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Nesli Tehlike Altında Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşmenin Uygulanmasına Dair Yönetmelik, Bakanlığımızca yürütülen çalışmalar neticesinde 27.12.2001 tarih ve 24623 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Gerek Sözleşmenin, gerekse Yönetmeliğin gayesi; Nesli Tehlike Altında Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin nesillerinin devamını ve gelecek nesillere aktarımını sağlamak, sürdürülebilir kullanımını temin etmek ve Sözleşme ekinde yer alan türlerin uluslararası ticaretinin belirli esaslar çerçevesinde yapılmasını sağlamaktır.

CITES, nesli tehlikedeki yaban hayatının uluslararası ticaretini kontrol edebilmek için, bu tür alışverişlerde hükümetlerin iznini şart koşan, dünya çapında bir sistem geliştirmiştir.

Sözleşme; EK-I, EK-II ve EK-III listelerine sahip olup bu EK listelerde yer alan türlerin ticaretini belirli esaslara dayandırmaktadır.

Buna göre; EK-I listesinde bulunan türlerin nesilleri tükenme tehlikesi ile karşı karşıyadır ve ticaretleri yasaktır. Örnek olarak Kelaynaklar ve Deniz Kaplumbağalarını verebiliriz.

EK-II listesinde bulunan türlerin nesilleri mutlak olarak tükenme tehlikesiyle karşı karşıya olmamakla birlikte, nesillerinin devamıyla bağdaşmayan kullanımları önlemek için ticaretleri belirli esaslara bağlanmıştır. Örnek olarak Bukelamunlar ve Ağaçkakanları verebiliriz.

EK-III listesi ise, en az bir ülkede koruma altına alınan türleri kapsar ve bu türlerin ticaretleri kontrol altında tutulmaktadır.

Yaban hayatı ticareti, koruma altında olan fakat ticareti engellenemeyen bir çok bitki ve hayvan türünün neslini tehlikeye atmıştır.

CITES Ek listelerinde yer alan ülkemiz türlerinin bazıları: *Ovis ammon* (Yaban koyunu), *Monachus spp.*, *Lutra lutra* (Susamuru), *Ursus arctos* (boz ayı), *Canis lupus* (Kurt), *Felis caracal* (step vaşığı), *Lynx lynx* (vaşak), gündüz yırtıcı kuşları, *Pelecanus crispus* (tepeli pelikan), *Geronticus eremita* (kelaynak), Filamingoların tamamı, *Branta ruficollis* (Kızılgerdan kaz), turnaların tamamı, gece yırtıcıları (Baykuşların tamamı), Bukalemunların tamamı, Boidae türleri, *Vipera wagneri* (kafkas engereği), *Acipenseriformes* (mersin balıkları) tamamı.

CITES, nesli tehlikedeki yaban hayatının uluslararası ticaretini kontrol edebilmek için imzalanmış uluslararası bir sözleşmedir.

